

Nr 185.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen med förslag till förordning om ändrad lydelse av 6 § i förordningen den 11 juli 1924 angående postgirorörelse; given Stockholms slott den 20 mars 1925.

Kungl. Maj:t vill härmed, under återopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över kommunikationsärenden för denna dag, föreslå riksdagen att antaga härvid fogade förslag till förordning om ändrad lydelse av 6 § i förordningen den 11 juli 1924 angående postgirorörelse.

GUSTAF.

Viktor Larsson.

Förslag

till

**förordning om ändrad lydelse av 6 § i förordningen den 11 juli 1924
(nr 378) angående postgirorörelse.**

Härigenom förordnas, att 6 § i förordningen den 11 juli 1924 angående postgirorörelse skall erhålla följande ändrade lydelse:

6 §.

Postverket äger i postgirorörelsen uppbära följande avgifter:

- 1) för varje inbetalning av högst 50 kronor..... 10 öre,
 för varje inbetalning överstigande 50 kronor..... 20 öre;

- 2) för varje utbetalning

en grundavgift av 5 öre samt

en tilläggsavgift av 2 öre för varje påbörjat hundratal kronor av det belopp, som skall utbetalas, dock att utbetalning till kontoinnehavare från dennes eget konto skall vara avgiftsfri.

För girering utgår ingen avgift.

Inbetalningsavgift utgår icke för belopp, som med posten försänts till kontoinnehavaren för att kontant utbetalas till honom av postanstalt, men som, på hans begäran, i stället gottskrives hans postgirokonto.

Denna förordning träder i kraft dagen efter den, då förordningen, enligt därå meddelad uppgift, från trycket utkommit i Svensk författningssamling.

Utdrag av protokollet över kommunikationsärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 20 mars 1925.

Närvarande:

Statsministern SANDLER, ministern för utrikes ärendena UNDÉN, statsråden OLSSON, NOTHIN, SVENSSON, HANSSON, LARSSON, WIGFORSS, MÖLLER, LEVINSON.

Efter gemensam beredning med t. f. chefen för finansdepartementet anför departementschefen, statsrådet Larsson:

Genom beslut av statsmakterna år 1924 har i Sverige från och med innevarande år införts postgiro-rörelse och har förordning om postgiro-rörelse utfärdats den 11 juli 1924 (Sv. förf.-saml. nr 378). Enligt 6 § i berörda förordning äger postverket i postgiro-rörelsen uppbära för varje inbetalning 10 öre och 20 öre, om inbetalningen uppgår till högst respektive överstiger 50 kronor, och för varje utbetalning en grundavgift av 5 öre samt en tilläggsavgift av 2 öre för varje påbörjat hundratal kronor av det belopp, som skall utbetalas. Medan avgiften för en inbetalning sålunda är högst 20 öre, är densamma vid en utbetalning obegränsad.

Beträffande berörda avgifter anförde departementschefen i den proposition, nr 209, varmed förslag till förordning om postgiro-rörelse framlades för nästlidet års riksdag, bland annat, att det givetvis vore svårt att i förväg bedöma, huruvida sagda avgifter vore lämpligt avvägda. Enligt de beräkningar, som av 1917 års postcheckkommitté och sedermera jämväl av generalpoststyrelsen verkstälts, skulle avgifterna emellertid vara tillräckliga att tillsammans med inkomsten av räntor väl täcka utgifterna för rörelsen. Vidkommande särskilt avgifterna för utbetalning kunde mot desamma den invändningen göras, att vid utbetalning av stora belopp avgifterna bleve rätt betungande. Då man emellertid ville i möjligaste mån förebygga kontanta utbetalningar och i stället uppmuntra till girering, d. v. s. överföring av belopp från ett konto till ett annat, syntes avgifterna ur denna synpunkt icke vara för höga. Departementschefen framhöll slutligen, att, sedan postgiro-rörelsen varit införd någon tid, erfarenheten torde visa, huruvida någon ändring av avgifterna borde vidtagas. I fråga om vad sålunda anförts rörande avgifterna gjordes intet uttalande av riksdagen.

I skrivelse den 10 februari 1925 har Kooperativa förbundet hemställt bland annat om sådan ändring av gällande bestämmelser om postgiro-rörelsen, att utbetalningsavgift icke skall utgå i fråga om belopp, som från postgiro-konto utbetalas till kontoinnehavaren själv. Till stöd härför har förbundet anført:

Framställning
av Kooperativa
förbundet.

Den nu gällande bestämmelsen angående avgifterna för utbetalning från postgiro-konto hade under den tid, som förflutit, sedan postgiro-rörelsen igångsattes, visat sig vara mindre lämplig. Då stora belopp inbetalades

å ett girokonto, måste innehavaren tid efter annan girera betydande summor till sin banks postgirokonto. Banken kunde i allmänhet icke låta tillgodohavandet på sitt konto kvarstå hos postverket, utan nödgades uttaga detsamma i kontanter. Vid uttagandet av exempelvis 100,000 kronor uppginge uttagsavgiften till 20 kronor 5 öre. Det vore självklart, att banken icke ville erlägga denna avgift utan ansåge, att den borde belasta insättarens konto. På detta sätt komme insättning i bank genom förmedling av postgiro rörelsen att bliva belagd med ett slags beskattning, som insättaren icke behövde erlägga, om samma transaktion förmedlades av en bank. För varje belopp, som samlats på ett postgirokonto genom insättningar från olika håll på kontot, hade för övrigt redan erlagts inbetalningsavgifter enligt förordningen om postgiro rörelse.

Den förnämsta olägenheten av gällande bestämmelser skulle kunna avlägsnas, om riksbanken, bankerna och övriga penninginrättningar bereddes möjlighet att utan erläggande av utbetalningsavgift från sina postgirokonton uttaga medel. Emellertid syntes den största konsekvensen ernås, om avgiftsfrihet stadgades för varje belopp, som från postgirokonto utbetalades till kontoinnehavaren själv. Vad beträffade kontant utbetalning till andra personer, torde däremot ingen anledning finnas till avgiftsbefrielse.

Generalpost-
styrelsen.

I utlåtande häröver den 16 mars 1925 har generalpoststyrelsen anfört följande:

»Då viss, om också begränsad, erfarenhet rörande postgiro rörelsen redan vunnits, synes det ej strida mot frågans föregående behandling att redan nu tillse, huruvida icke den av Kooperativa förbundet gjorda hemställan i fråga om avgifterna har fog för sig. En sådan undersökning torde även vara påkallad av den anledningen att ett flertal andra kontoinnehavare med stor omsättning redan beklagat sig över att dessa avgifter äro allt för betungande. Givet är ock, att postgiro rörelsen ej skulle kunna vinna någon vidare framgång, därest densamma icke kunde påräkna anslutning jämväl från större affärsföretag, organisationer och sammanslutningar.

Avgifterna i postgiro rörelsen hava av 1917 års postkommitté föreslagits att utgå med sådana belopp, att de i första hand skulle täcka skillnaden mellan för postgiro rörelsen beräknade utgifter och det räntebelopp, som kunde antagas tillgodokomma rörelsen genom räntebärande placering av de i rörelsen inestående medlen. Därjämte skulle avgifterna giva postgiro rörelsen den ekonomiska säkerhetsmarginal, som ansetts önskvärd.

Vid utförande av de undersökningar, som lägo till grund för kommitténs förslag till avgiftsberäkning, synes man huvudsakligen hava tagit hänsyn till postgiro rörelsens ekonomiska resultat under endast de första eller de närmaste åren efter rörelsens införande. Vid beräkning av kostnaderna för rörelsen utgick kommittén helt naturligt från den sedermera övergivna organisationsformen med till en början fyra postcheckkontor. Enligt kommitténs beräkningssätt och föreslagna — d. v. s. nu gällande — avgiftsskala skulle redan under postgiro rörelsens första tid erhållas en vinst å rörelsen av omkring 93,000 kronor.

En av generalpoststyrelsen under år 1920 verkställd undersökning rörande det sannolika ekonomiska resultatet för postverket av postcheckrörelsens införande i Sverige, vilken utredning byggt på de av postcheckkommittén föreslagna avgifterna och beräknade direkta kostnader, har bekräftat kommitténs antagande, att rörelsen borde komma att icke blott bära sig utan även lämna visst överskott. Med bortseende från eventuella indirekta kostnader på grund av antagen minskning av viss annan posttrafik eller för visst å

postanstalterna utfört arbete i postcheckrörelsen — en faktor, till vilken postcheckkommittén icke tog hänsyn i sina ekonomiska beräkningar — skulle enligt omhandlade undersökning postgiörörelsen under de första tio åren efter sitt genomförande lämna ett årligt överskott, varierande från omkring 350,000 kronor det första året till i runt tal 5 ½ miljon kronor det tionde året.»

Generalpoststyrelsen framhåller, att medan nyssberörda beräkningar av postgiörörelsens sannolika ekonomiska resultat utgått från att nämnda rörelse skulle organiseras med till en början fyra, sedermera sannolikt flera postgiörkontor, i enlighet med statsmakernas beslut för närvarande finnes endast ett dylikt kontor, förlagt till styrelsens postsparbanksbyrå under omedelbar ledning av chefen för samma byrå. Styrelsen erinrar vidare, att departementschefen i förberörda proposition, nr 209, till nästlidet års riksdag anförde, att med nyssnämnda förenklingar i postgiörörelsens organisation den tidigare beräknade utgiftssiffran syntes kunna väsentligen reduceras. Att verkställa en ny sannolikhetsberäkning angående rörelsens bärighet syntes departementschefen icke heller nödvändigt, då rörelsen med den föreslagna enklare organisationsformen komme att ingå i postverket på samma sätt som andra postala rörelsegränar, såsom exempelvis paket- och postanvisningsrörelserna. Departementschefen hade därför ansett sig med utgångspunkt från de av postcheckkommittén verkställda beräkningarna kunna räkna med en avsevärt större vinstmarginal än den av kommittén förslagsvis angivna, 93,000 kronor, samt uttalade, att postgiörörelsen i allt fall kunde antagas bli en god affär för postverket.

Härom anför nu generalpoststyrelsen ytterligare:

»Det har sålunda redan vid postgiörörelsens införande förutsatts, att kostnadsbeloppet för rörelsen skulle bli väsentligt mindre än det ursprungligen beräknade. Att så måste bli fallet framgår för övrigt ännu tydligare vid beaktande av att postcheckkommitterade (vilkas utlåtande avgavs under år 1919) i sina kalkyler rört sig med ett annat och lägre penningvärde än det för närvarande rådande.

Man synes därför vara berättigad antaga, att utbetalningsavgifterna kunna, utan risk att rörelsens bärighet äventyras, avsevärt modifieras. Detta bestrykes jämväl av en inom postgiörkontoret verkställd utredning angående postgiörörelsens omfattning under 1925 års två första månader.

Inkomsterna i postgiörörelsen äro av två slag, dels ränteinkomst av i rörelsen innestående medel, dels inkomster av avgifter. Hittillsvarande successiva ökning av antalet konton och beloppet av därå innestående behållning ger vid handen, att ränteinkomsten torde bli väl så stor, med all sannolikhet större, än föregående undersökningar visat. Inkomsten av avgifter beror på antalet transaktioner och dessas belopp. Förenämnda utredning har i stort sett givit samma resultat som föregående undersökningar. Men med beaktande av att antalet postgiörkonton med största sannolikhet kommer att redan under år 1925 bli minst ett eller annat tusental större än vad på sin tid av såväl postcheckkommittén som generalpoststyrelsen beräknades (5,000), kunna emellertid avgifterna — om hänsyn tages till det ändrade penningvärdet — väntas bli större, än vad förut beräknats. 1917 års postcheckkommitté beräknade 408,000 kronor, 1920 års undersökning inom generalpoststyrelsen gav till resultat 542,000 kronor.

Postgirokontorets nu gjorda utredning ger ett belopp av omkring 500,000 kronor, allt för första verksamhetsåret räknat. I detta senare belopp ingå utbetalningsavgifterna med i runt tal en femtedel eller cirka 100,000 kronor.

Hur osäkra än de slutsatser må vara, som kunna dragas av nu gjorda undersökning på ett område, där man har mycket liten erfarenhet att stödja sig på, torde nu gjorda utredning kunna tillnötas minst samma vitsord, som tidigare utredningar, vilka icke grundat sig på någon som helst erfarenhet. Man kan för övrigt bortse från skiljaktigheten i belopp och endast anse, att den sista undersökningen blott bekräftat resultaten av föregående utredningar samt dessutom visat, att det finnes anledning att med en viss optimism motse postgirorelsens framtida utveckling. Vid bedömande av postgirorelsens bärighet får man givetvis icke heller räkna endast med det första årets resultat utan betrakta rörelsen såsom ett i stor stil och på lång sikt lagt företag.

Generalpoststyrelsen har icke nu haft tillfälle att närmare granska de beräkningar även för senare år, som gjorts vid styrelsens tidigare undersökning i denna sak. Redan i det föregående har emellertid framhållits, att denna undersökning räknat med en synnerligen rask ökning av postgirorelsens driftöverskott. Vad inkomsterna beträffar, skulle dessa efter 10 år överstiga 6 miljoner kronor, och redan efter tre år skulle enbart ränteinkomsten av i postgirorelsen inestående medel vara tillräcklig för täckning av de direkta omkostnaderna. Härav följer, att en modifiering av utbetalningsavgifterna i postgirorelsen kan vidtagas, utan att rörelsens bärighet därigenom äventyras.

En av 1917 års postcheckkommitté gjord jämförelse mellan de utbetalningsavgifter i postgirorelsen, som upptagas i Sverige, och dem, som utgå i postgiro- eller liknande verksamhet i främmande länder, visar, att dessa avgifter i Sverige för större belopp äro ej oväsentligt högre än i flertalet övriga länder. Detta är rätt så anmärkningsvärt. Förhållandet borde givetvis hava varit det motsatta, då svenska postgirorelsen helt naturligt alltid måste räkna med att vi här i Sverige — i motsats till vad förhållandet är i utlandet — i postremissväxeln hava ett billigt och relativt bekvämt betalningsmedel.

Av en jämförelse med utländska taxeförhållanden framgår dessutom, att man i vissa länder använder två avgiftsskalor, av vilka den billigare tillämpas i fråga om utbetalningar till kontoinnehavare själv (Frankrike, Italien), eller sådana utbetalningar, som ske direkt vid girokontor (Schweiz, Danmark). Det senare systemet torde i praktiken giva delvis samma resultat som det förra — billigare avgifter för kontoinnehavare — enär flertalet utbetalningar direkt från postgirokontor lära ske till kontoinnehavare. Sistnämnda system skulle emellertid i Sverige verka ojämnt, enär utom Stockholm bosatt kontoinnehavare i regel icke kunde utkvittera medlen å postgirokontoret. Det franska systemet synes däremot principiellt svara mot det önskemål, som framförts av Kooperativa förbundet. För bedömande av kostnaden för ett liknande system (billigare eller inga avgifter vid utbetalningar till kontoinnehavare från dessas egna konton) i Sverige är av vikt att veta, med vilken andel avgifterna för sådana utbetalningar bidraga till totala inkomsten av utbetalningsavgifterna. En undersökning på grundval av förhållandena härutinnan under tiden januari—februari i år ger vid handen, att medan antalet ifrågavarande utbetalningar kan uppskattas till att utgöra endast några få procent av hela antalet utbetalningar, utgöra avgifterna för de förra mellan 40 och 50 procent av den sammanlagda avgiftsinkomsten. Detta förhållande får sin förklaring därav, att utbetalning till kontoinnehavare sker först, när behållningen å kontot uppnått en viss storlek. Antalet sådana

utbetalningar blir därför obetydligt, medan de för varje gång utbetalta beloppen bliva avsevärt stora (ofta mellan 100,000 och 200,000 kronor) och därmed också avgifterna särdeles höga (för 100,000 kronor med fördelning på 20 utbetalningskort icke mindre än 21 kronor).

Då utbetalningsavgifterna äro den mindre delen av postgirorelsens inkomster av avgifter (de hava förut beräknats komma att för första året uppgå till omkring 100,000 kronor), skulle införandet av avgiftsfrihet för utbetalningar till kontoinnehavare undandraga postgirorelsen ett relativt obetydligt belopp, första året 40- å 50,000 kronor.

I likhet med vad postcheckkommittén på sin tid anfört, finner generalpoststyrelsen det vara önskvärt, att avgifterna i postgirorelsen hållas så låga som det med hänsyn till rörelsens bärighet är möjligt. Och då styrelsen håller före att en befrielse från erläggande av avgifter vid utbetalning till kontoinnehavare av belopp från dennes eget konto kan medgivas med hänsyn till postgirorelsens ekonomiska resultat och måste genomföras, därest postgirorelsen skall på avsett sätt utvecklas, anser sig generalpoststyrelsen böra tillstyrka, att sådan avgiftsfrihet genomföres.»

På grund av det anförda hemställer generalpoststyrelsen om sådan ändring av 6 § i förordningen angående postgirorelse, att utbetalning till kontoinnehavare från dennes eget konto skall vara avgiftsfri.

Byråchefen Döss har ansett, att den föreslagna författningsändringen borde givas retroaktiv verkan från innevarande års början. Byråchefen Lager har på anförda skäl ansett, att styrelsen icke nu bort uttala sig för utbetalningsavgifternas borttagande vid utbetalning till kontoinnehavare från dennes eget konto, utan att i stället frågan framdeles, exempelvis efter utgången av innevarande år, borde underkastas en grundligare utredning än som nu varit möjligt att åvägabrunga.

Reservationer.

Ehuru det naturligen måste möta svårigheter att vid införandet av en helt ny rörelsegren inom postverket från början på ett ur alla synpunkter tillfredsställande sätt avväga de avgifter, som skola utgå inom sagda rörelsegren, synes man dock icke utan någon tids erfarenhet böra vidtaga ändringar i de sålunda fastställda avgifterna utan att särskilda skäl därtill föreligga. Såsom av det föregående framgår, hava emellertid redan några månader från postgirorelsens början påvisats vissa olägenheter, som bliva en följd av de nu stadgade avgifterna, såvitt de avse utbetalning till kontoinnehavare från dennes eget postgirokonto. Då en dylik omständighet synes ägnad att försvåra den allt större anslutning till postgirorelsen, som är önskvärd, för att densamma skall fylla sitt ändamål att underlätta betalningsrörelsen, torde en jämkning av bestämmelserna i denna del få anses motiverad under förutsättning dock, att postgirorelsens ekonomi tillåter en sådan åtgärd. Av den utredning, generalpoststyrelsen i sådant hänseende förebragt, vill det synas, som om bärigheten av postgirorelsen icke skulle äventyras genom att, på sätt föreslagits, avgiften nu borttoges vid utbetalning till kontoinnehavare från dennes eget postgirokonto. Med hänsyn härtill anser jag mig icke böra motsätta mig, att den av generalpoststyrelsen förordade ändringen beträffande utbetalningsavgiften nu genomföres, och torde berörda ändring lämpligen böra träda i tillämpning snarast möjligt efter det frågan varit föremål för riksdagens prövning.

Departementschefen.

Departementschefen uppläser här efter ett inom kommunikationsdepartementet upprättat förslag till förordning om ändrad lydelse av 6 § i förordningen den 11 juli 1924 angående postgirorörelse och hemställen, att förslaget måtte föreläggas riksdagen till antagande.

Till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan behagar Hans Maj:t Konungen lämna bifall samt förordnar, att proposition i ämnet av den lydelse, bilaga till detta protokoll utvisar, skall avlätas till riksdagen.

Ur protokollet:

Fredric Hawerman.
